

משיחות ש"פ מסעי וש"פ דברים תשד"מ*

ועדיין לא הביא קרבנו . . אינו אוכל בקדשים⁶ שעדיין לא נעשה ככשרי ישראל⁷ — כתב הרגצ'ובי⁸ וז"ל: „דרך לקדשים לא מיקרי עדיין ישראל גמור, אבל לשאר דברים הוה כישראל לכל דבר, וא"כ בזמן הזה לא מחסר כלל בשביל הקרבן“.

ולכאורה צ"ל דמ"ש הרגצ'ובי „בזמן הזה לא מחסר כלל“ (אף ש„לקדשים לא מיקרי עדיין ישראל גמור“, ובלשון הרגצ'ובי — בסיום הענין: „לגבי אכילת קדשים אין עליו דין ישראל“) — כוונתו היא בנוגע לקדושת ישראל השייכת לדינים שנוהגים בזמן הזה. שבקדושה זו — לא מחסר כלל.

כללי. אבל ברמב"ם הל' מחו"כ שבהערה 7, שגם בזמן הבית, הקרבן מעכבו רק „להיות גר גמור כו" לאכול בקדשים. ובצפ"ע להרגצ'ובי (נעתק לקמן בפנים) ד„לשאר דברים הוה כישראל לכל דבר“, ולהעיר ממס' גרים פ"ב ה"ה: „גרים נכנסין למילה ולטבילה ולקרבן, ב' מעכבין ואחד אינו מעכב, דמפשטות הלשון משמע שגם בזמן הבית כשישנם כל הג' דברים, אחד אינו מעכב (והקרבן הוא רק לגבי אכילת קדשים).“

6) להעיר ממ"ש הרמב"ם בפיה"מ (כריתות רפ"ב) ש„הותר לאכול בקדשים והקרבן מצוה בעלמא“, אבל בספר היד — חזר בו וס"ל „אינו אוכל בקדשים“ (וראה תוס' רעק"א למשניות כריתות שם). וידוע הכלל (יד מלאכי כללי הרמב"ם ס"א וש"נ. וראה גם לקו"ש ח"ט ע' 172 הערה 12) שהלכה כספר היד לגבי פיה"מ.

7) רמב"ם הל' מחוסרי כפרה פ"א ה"ב.

8) צפ"ע על הרמב"ם כאן.

א. ברמב"ם בשיעור היוםי' — מדובר בענין דיני גירות. וז"ל הרמב"ם²: „בשלשה דברים נכנסו ישראל לברית במילה וטבילה וקרבן . . וכן לדורות כשירצה העכו"ם להכנס לברית . . שנאמר³ ככם כגר מה אתם במילה וטבילה והרצאת קרבן אף הגר לדורות במילה וטבילה והרצאת קרבן“.

ובהלכה שלאח"ז כתב הרמב"ם וז"ל „ובזמן הזה שאין שם קרבן צריך מילה וטבילה. וכשיבנה בית המקדש יביא קרבן. ומפשטות הלשון משמע, שבזמן הזה נעשה גר גמור ע"י מילה וטבילה בלבד. אלא שיש עליו חיוב שכשיבנה ביהמ"ק יביא קרבן.“

ובגדרו וטעמו של דין זה — שבזמן הזה נעשה גר (גמור) ע"י מילה וטבילה בלבד, אף שהכניסה לברית (בזמן הבית) היא בשלשה דברים⁴, וגר שמל וטבל

(*) שיחה זו י"ל במהד"ב בלקו"ש חכ"י ע' 160 ואילך. המור"ל.

1) הל' איסורי ביאה פרקים יב"ד.

2) פ"ג ה"א ד — מכריתות ט, א.

3) שלח טו, טו.

4) הלכה ה.

5) במס' כריתות שם: „אלא מעתה האידנא דליכא קרבן לא נקבל גרים אמר ראביי וכי יגור אתכם גר או אשר בתוכםם לדורותיכם גו“. וכנמוקי יבמות מו, א (ועד"ז בריב"א יבמות שם): „אבל בזמן הזה אינה מעכבת דהא לדורותיכם כתיב וידוע הי' הקב"ה שאין לנו לדורות הרצאת דמים, והיינו, שהלימוד מ„לדורותיכם“ הוא — שבזמן הזה אינה מעכבת“, משא"כ בזמן הבית — כל השלשה דברים הם לעיכובא, וע"י מילה וטבילה לא נעשה גר

(*) וראה רע"ב כריתות רפ"ב. שמי"ק שם ה, ב בח"י שבסוף המס' ד"ה גר.

שנכנסין תחת כנפי השכינה כו". היינו, ראי' לר' עובדי' הגר בזה"ב.

ב. לכאורה ה' אפשר לומר (אבל הוא דלא כהרגצ'ובי) דמה שגר אסור לאכול בקדשים עד שיביא קרבנו הוא מפני אר' דרביע עלי", הבאת קרבן מעכב לא הגירות — כ"א מלאכול בקדשים. כלומר, האיסור דאכילת קדשים אינו מפני חסרון בה"גברא" (הגר), כי אם, מפני דבר צדדי (חיוב דקרבן) המעכב¹⁰ מאכילת קדשים.

ועפ"ז יומתק לשון הרמב"ם, שצדיק לא נעשה ככשרי ישראל" — "כשרי (ישראל)" גם מלשון הכשר. כלומר, כל זמן שלא הביא קרבנו (אף שהוא ישראל גמור, מ"מ) אינו מוכשר לאכילת קדשים, ועד מילת בניו ועבדיו שמעכב בתו משחיטת ואכילת הפסח¹¹ — דפשיטא שאין זה חסרון בהגברא.

ועפ"ז יתיישב בפשטות מ"ש הרמב"ם לר' עובדי' הגר שאינו למטה משאר בני' ואדרבה כו' — אף שהוא אסור באכילת קדשים עד שיביא קרבנו — כי איסור זה הוא מפני דבר צדדי (וכנ"ל — אר' הוא דרביע עלי"), ואין זה חסרון בהגברא.

אבל צע"ק בלשון הרמב"ם, שקרבנו עכבו להיות גר גמור כו' ומפני זה אינו אוכל בקדשים כו" דמשמע שכל זמן שלא הביא קרבנו לא נגמרה הגירות.

ותמוה: אף דאכילת קדשים אינה בזמן הזה — אבל הטעם שבזה"ב אסור באכילה זו הוא, בלשון הרגצ'ובי "לקדשים לא מיקרי צדיקין ישראל גמור", ובמ"א "והוי כמו בן נח לקדשים".

והיאך יתכן שכל הגרים שנתגירו משחרב ביהמ"ק (שביניהם היו כו"כ גדולי ישראל) ישנם ענינים מסויימים (אכילת קדשים) שבהם אין עליהם דין ישראל גמור והוי כב"נ?¹²

זאת ועוד: ידועה תשובת הרמב"ם¹³ לר' עובדי' הגר שמעלתו גדולה ממעלת שאר בני', מפני שכל בני' מתייחסים לאברהם יצחק ויעקב, ואילו הגרים מתייחסים, למי שאמר וה' העולם. וע"פ האמור שגר שנתגיר בזמן הזה הוי כבן נח — כיצד כותב הרמב"ם לר' עובדי' הגר שמעלתו גדולה ממעלת שאר בני'?! ופשוט שהרמב"ם לא יכתוב דבר שאינו מכוון לאמתתו רק בכדי לעודד ולנחם את ר' עובדי' הגר!

ולהעיר מ"ש הרמב"ם בהמשך תשובה הנ"ל: "יש לנו ראי' מן הירור שלמי במסכת ביכורים¹⁴ למדנו שם בשם ר' יהודה, גר עצמו מביא ביכורים וקורא את נוסח הוידוי . . מכיון שנאמר¹⁵ כי אב המון גוים נתתיך . . אב לכל הגוים כו". וכן פסק להלכה בספר היד¹⁶: "הגר מביא וקורא שנאמר לאברהם אב המון גוים נתתיך, הרי הוא אב כל העולם כולו

(14) לשון הש"ס — עירובין עח, ב. שמועות כב.

ב. וראה אנציקלופדי' תלמודית בערכו. וש"נ.

(15) כלשון הרמב"ם (הל' מחזיק שם). שקרבנו עכבו. אבל הרמב"ם שם, שעכבו להיות גר גמור. וראה לקמן בפנים.

(16) פסחים צו, א. בימות ע, ב. רמב"ם הל' ק"פ

פ"ט היט. הובא בפרש"י עה"ת בא יב, מד.

(9) צפ"נ מהד"ת יט, ב.

(10) נדפסה ברמב"ם הוצאת שוליונגר (ג.י.

תש"ז) בהוספות לח"א סייט. תשובות הרמב"ם (ירושלים תש"כ) כרך ב' סצ"ג.

(11) פ"א סה"ד.

(12) לך לך יו, ה.

(13) הל' ביכורים פ"ד ה"ג.

ג. וי"ל הביאור בזה:

לשון הרמב"ם "שקרבונו עכבו להיות
גר גמור" (ולא "עושה אותו", "מגיירו"
וכיו"ב) פירושו דמה שאינו נעשה "גר
גמור" (להיות מותר באכילת קדשים) עד
שיביא את קרבנו — אין זה שהבאת
הקרבן עושה אותו לגר גמור (היינו
שע"י המילה וטבילה נעשה ישראל רק
"לשאר דברים". ובכדי שיהי' לו דין
ישראל גם לגבי קדשים זה נעשה ע"י
הקרבן). כי אם, שגם מה שנעשה "גר
גמור" (בנוגע לקדשים), גם ענין זה
נעשה ע"י המילה וטבילה. אלא כיון
שמחוייב להביא קרבן, אי הבאת הקרבן
מעכבתו מלהיות "גר גמור".

פשטות לשון הרגצ'ובי "לא מחסר
כלל", ולאחרי שנעשה גר גמור ה"ז
לתמיד,

וכהפס"ד שאפילו באם חזר לסורו —
דין ישראל לו. אלא שהוא ישראל
מומרי¹⁷.

ויתירה מזה י"ל לפענ"ד דכשיבנה
ביהמ"ק מותר באכילת קדשים גם לפני
שיביא קרבן, מכיון שכבר נעשה "גר
גמור" "ככל כשרי ישראל".

ובסגנון אחר קצת וע"ד המוסר — אין
מקום לומר שיהי' גרעון בקדושתו מפני
שנבנה ביהמ"ק!

ד. ולכשתמצי לומר — דין זה שגר
שנתגייר בזמן הזה נעשה גר גמור (גם
לענין אכילת קדשים), רמזו הרמב"ם
בדיני הגיור (שבה' איסו"ב):

לאחרי שכותב "כשירצה העכו"ם
להכנס בברית . . צריך מילה וטבילה
והבאת קרבן" ממשיך (בהלכה שלאח"ז)
"ובזמן הזה שאין שם קרבן צריך מילה
וטבילה", שמפשטות הלשון "ובזמן הזה
כו" משמע — שהכניסה לברית "בזמן
הזה" היא באופן אחר: היינו, שבזמן
הבית, הכניסה לברית היא בשלשה
דברים (מילה וטבילה והבאת קרבן).
משא"כ בזמן הזה היא רק ע"י מילה
וטבילה¹⁸.

[ואין סתירה לזה ממ"ש הרמב"ם
"בשלשה דברים נכנסו ישראל לברית
במילה וטבילה וקרבן", וכן לדורות כו'
במילה וטבילה והרצאת קרבן" — כי
בכדי שתהי' "כניסה" (לברית) צ"ל ב'
פעולות ודברים: דבר המכניס וכן הסרת
הדבר המעכב שלא יוכל להכנס. וכמו
בפשטות: כניסת דבר מסויים לתוך בית
— תלוי גם בהסרת דבר שנמצא כפתח
ומעכב את הכניסה לבית, ופשוט
שהסרת העיכוב אינה חלק מ"דבר"
המכניס.

ובנוגע לענייננו: לשון הרמב"ם הוא
"בשלשה דברים נכנסו ישראל לברית",
ולא "שלשה דברים הכניסו ישראל
לברית" וכיו"ב — כי: הכניסה לברית
היא "בשלשה דברים", מילה וטבילה
והרצאת קרבן, אבל כולל שני סוגים: (א)
הדבר המכניס בברית — מילה וטבילה,
(ב) הסרת הדבר המעכב את הכניסה —
קרבן].

ועפ"ז: בזמן הזה, כשאין קרבן ע"פ
תורה — אין דבר המעכב. ולכן ע"י
מילה וטבילה — נעשה גר גמור (וכ-

(17) יבמות מז, סע"ב. רמב"ם הל' איסו"ב פ"ג
הי"ז. טושר"ע יו"ד סרס"ח ס"ב. ס"ב.

(18) כ"ה בנמוקי וויטביא שבהערה 5. וההוספה
שבפנים היא שגם לשיטת הרמב"ם שהקרבן (גם)
בזמן הבית) הוא רק שיהי' גר גמור היינו לאכול
בקדשים — דלפ"ז יש מקום לומר דהא שבזמן הזה
נעשה גר ע"י מילה וטבילה לבד הוא מפני שבזמן
הזה (דליכא אכילת קדשים) אין נפקי' בפועל שיהי'
גר גמור, ובוה החידוש, שבזמן הזה, ע"י מילה
וטבילה (לבד) נעשה גר גמור.

ומ"ש "ובזמן הזה שאין שם קרבן כו",
 הכוונה ב"ש"אין שם קרבן": מכיון שב-
 זמן הזה אין קרבן המעבד — לכן ע"י
 מילה וטבילה (לבד) נעשה גר גמור.

ומה שממשיך שם "וכשיבנה ביהמ"ק
 יביא קרבן" — הוא דין בפ"ע, חיוב
 דהבאת קרבן. אבל גם לפני שיביא

משמע שהדין "לכשיבנה ביהמ"ק יביא קרבנו" הוא
 חידוש (וצריך למצוא מקור לזה), ובאם נאמר שע"י
 המילה וטבילה לא נעשה עדיין גר גמור — פשיטא
 שצריך להביא קרבן בכדי שיהי' גר גמור! וע"פ מ"ש
 בפנים יש לומר שהחידוש בדין זה (שגם גר שנתגייר
 בזמן הזה צריך להביא קרבן כשיבנה ביהמ"ק) הוא
 שהמצוה דהבאת קרבן היא גם כשהקרבן אינו
 מעכבו מלהיות גר גמור.

19) להעיר ממ"ש במ"מ שם "ומ"מ משמע ודאי
 ודאי שלכשיבנה ב"ה יביא קרבנו", שמפשטות לשונו

